

Reactie van Rob Jetten (minister voor Klimaat en Energie) op de resultaten van de Energieraadpleging 2023

Beste deelnemer aan de Energieraadpleging 2023,

U bent één van de bijna 8.000 Nederlanders die mij heeft geadviseerd over keuzes die wij in het kabinet moeten maken over de energievoorziening van de toekomst. Ik wil u hartelijk bedanken voor de adviezen die u heeft gegeven; ik waardeer het zeer dat u de tijd heeft genomen om met het kabinet mee te denken over de lastige keuzes die we in de komende jaren moeten gaan maken. In deze brief ga ik dieper in op de resultaten van de raadpleging en wat ik hiervan heb geleerd.

Op maandag 3 juli presenteer ik het concept *Nationaal Plan Energiesysteem* waarin het kabinet ook reageert op de belangrijkste bevindingen van de raadpleging. In de komende maanden gaan we verder in dialoog met burgers en belanghebbenden over de thema's die in de raadpleging aan bod kwamen. Meer informatie hierover kunt u vinden op www.rvo.nl/onderwerpen/energiesysteem.

Energievoorziening moet onafhankelijker en betrouwbaar zijn

Nederlanders vinden het heel belangrijk dat we in onze energievoorziening minder afhankelijk worden van het buitenland. De redenen hiervoor zijn heel verschillend: sommigen willen bijvoorbeeld meer controle over onze energievoorziening, anderen vinden dat Nederland haar verantwoordelijkheid moet nemen om schone energie op te wekken. Daarnaast is ook het voorkomen van stroomstoringen een doel dat goed scoorde onder de deelnemers. Wat mij in bijzonder raakte is een deelnemer die aangaf dat een stroomstoring gevaarlijk kan zijn voor zijn/haar zoon met suikerziekte, omdat de insuline altijd gekoeld moet blijven.

Ik neem 'betrouwbaarheid' en 'veiligheid' mee als belangrijke uitgangspunten; bij het maken van keuzes in het energiesysteem zal het kabinet onderbouwen hoe deze punten worden geborgd.

Burgers betrekken voor een betaalbare en rechtvaardige energievoorziening

Een ander doel dat hoog scoort in de raadpleging is dat het kabinet burgers zoveel mogelijk moet betrekken bij het maken van keuzes voor de toekomstige energievoorziening. Ook hier worden verschillende redenen voor genoemd: sommigen vinden bijvoorbeeld dat ideeën van burgers de overheid helpt om betere keuzes te maken, anderen denken dat het vertrouwen in de overheid hierdoor kan toenemen. Verder vindt een grote meerderheid van de deelnemers dat het kabinet niet alleen naar burgers moet luisteren, maar ook naar experts. Dat begrijp ik; experts weten we als overheid vaak goed te vinden, maar burgers betrekken doen we nog niet goed genoeg.

Ik ben van plan om burgers vaker in een vroege fase te betrekken door te vragen wat zij belangrijk vinden. Hiervoor gaan we verschillende methodes inzetten, bijvoorbeeld een raadpleging zoals deze. Ook is het kabinet van plan om in 2024 samen met de Tweede Kamer een burgerforum te organiseren, waarin 150–200 gelote burgers langdurig met elkaar in dialoog gaan over een bepaald onderwerp en hierover adviezen aan het kabinet geven.

Verder willen veel deelnemers aan de raadpleging dat de omslag naar een nieuwe energievoorziening niet te veel kost en dat rijke mensen het meest meebetalen.

De omslag naar een duurzame energievoorziening is voor mij niet alleen een technische, maar ook een sociale verandering. Daarom zijn rechtvaardigheid en betaalbaarheid, zeker voor mensen met een kleine portemonnee, twee belangrijke uitgangspunten die ik meeneem bij toekomstige keuzes.

Behoud van de huidige situatie vinden deelnemers minder belangrijk

Er zijn ook doelen die deelnemers minder belangrijk vinden dan doelen zoals minder afhankelijkheid van het buitenland. Drie van deze minder belangrijke doelen hebben te maken met het behoud van de huidige situatie:

- De regering zorgt dat bedrijven die belangrijk zijn voor onze economie hier blijven;
- De regering zorgt ervoor dat de leefomgeving van Nederlanders zo min mogelijk verandert;
- De regering moet burgers niet dwingen om een bepaalde keuze te maken.

Deelnemers geven aan dat ze veranderingen en moeilijke keuzes best kunnen accepteren, zolang burgers hier op een zorgvuldige manier over kunnen meedenken. Dat is voor mij een extra reden om in te zetten op een betere betrokkenheid van burgers.

Windmolens op de Noordzee en energiebesparing voor bedrijven

Deelnemers aan de raadpleging konden ook een ontwerp maken van het toekomstige energiesysteem. Veel deelnemers lieten blijken niet te veel energie te willen importeren uit het buitenland. Een grote meerderheid van de deelnemers wilde dit vooral op twee manieren opvangen. De eerste manier is om veel windmolens op de Noordzee te bouwen. Deelnemers geven namelijk aan dat het een schone en goedkope bron van energie is en dat het weinig overlast geeft. Daarbij zien ze wel ook nadelen voor de vissers en risico's voor de biodiversiteit.

Ik zal daarom sterk inzetten op het bouwen van windmolens op de Noordzee, zonder alle lokale nadelen en risico's uit het oog te verliezen.

De tweede manier is dat de overheid bedrijven moet stimuleren of verplichten om energie te besparen. Mensen geven aan dat er nog veel te winnen is bij bedrijven, maar dat die uit zichzelf niet genoeg in beweging komen. Ik onderschrijf het belang van energiebesparing van harte, want energie die we niet gebruiken, hoeven we ook niet te betalen, op te wekken of te importeren.

Het kabinet stelt de komende jaren verschillende subsidies beschikbaar die bedrijven helpen om energie te besparen. Daarnaast scherp ik de verplichting aan voor bedrijven aan om energiebesparende maatregelen te nemen die ze binnen vijf jaar terugverdienen. Ik heb extra geld vrijgemaakt voor toezicht en handhaving op de naleving van deze plicht.

Kernenergie

Bijna 50% van de deelnemers geeft aan dat ze de bouw van kerncentrales een goed plan vinden. Vergeleken met onderzoeken die eerder zijn uitgevoerd, zijn deelnemers aan deze raadpleging daarmee relatief positief over het bouwen van kerncentrales. Eén van de redenen hiervoor is dat het bouwen van kerncentrales in Nederland volgens deelnemers goed aansluit bij het onafhankelijker worden in de energievoorziening en het voorkomen van stroomstoringen.

De deelnemers konden ook aangeven waar het kabinet vooral rekening mee moet houden bij het bouwen van kerncentrales op een bepaalde locatie. Het valt op dat ze vooral willen dat mensen die dicht in de buurt van een kerncentrale wonen zo min mogelijk overlast hebben en dat omwonenden zoveel mogelijk betrokken worden bij keuzes. Dat omwonenden zelf ook zoveel mogelijk voordelen hebben van de kerncentrale, vinden deelnemers minder belangrijk. Bewoners uit Zeeland (de benoemde voorkeurslocatie voor twee nieuwe kerncentrales) stellen dezelfde prioriteiten.

Daarom heb ik een participatie- en communicatieplan voor kernenergie opgesteld en zijn we actief in gesprek met bewoners in Zeeland.

Ervaringen van deelnemers aan de energieraadpleging

Tot slot ben ik blij om te lezen dat een grote meerderheid van de deelnemers positief is over deze raadpleging. Het doet mij extra deugd om te zien dat hierbij deelnemers van alle politieke achtergronden een ruime voldoende hebben gegeven aan deze raadpleging.

Deze raadpleging is enerzijds ingevuld door een geselecteerde groep deelnemers zodat de resultaten representatief zijn op de kenmerken gender, leeftijd en opleidingstype. Anderzijds hadden alle geïnteresseerde burgers de gelegenheid om mee te doen aan de raadpleging. Aan deze openbare raadpleging hebben relatief veel hoger opgeleide Nederlanders meegedaan. Dat vind ik jammer, omdat ik het belangrijk vind om burgers zo breed mogelijk te betrekken. Ik ga mijn best doen om in het vervolg een bredere groep Nederlanders mee te nemen, bijvoorbeeld met nieuwe vormen van participatie en door samen met jongeren te bekijken hoe zij betrokken willen zijn.

Persoonlijk vond ik het waardevol om deze Energieraadpleging te organiseren en heb ik veel geleerd van de uitkomsten. Dus nogmaals bedankt voor uw deelname en adviezen!